

BURSA BAROSU

**CMK GÖREVLENDİRMELERİNDE
AVUKATLARIN
SORUNLARI VE MESLEKİ ALGILARI
ANKET SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE TALEPLER RAPORU**

**İşbu anket ve çalışma Bursa Barosu 2024-2026
Genç Yönetim Kurulu Temsilcileri öncülüğünde hazırlanmıştır.**

Ağustos 2026

İÇİNDEKİLER

ÖZET

1. ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEMİ

2. ANKETTEN ÇIKAN 10 TEMEL SONUÇ

3. SORULAR BAZINDA SONUÇLAR

4. TEMATİK DEĞERLENDİRME

- 4.1. Mesleki Güvenlik
- 4.2. Etkin Savunma ve Kolluk Uygulamaları
- 4.3. Savunmanın Yargılamadaki Fiili Etkisi
- 4.4. Ücret, Ödeme ve Giderler
- 4.5. Yargıya İlişkin Mesleki Algı
- 4.6. Ekonomik ve Psikolojik Sürdürülebilirlik

5. ANKET SONUÇLARI DOĞRULTUSUNDA TAVSİYELER VE SOMUT TALEPLER

- 5.1. Türkiye Büyük Millet Meclisine Yönelik Tavsiyeler
- 5.2. Adalet Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler
- 5.3. Hakimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi ve Yargı Mercilerine Yönelik Tavsiyeler
- 5.4. İçişleri Bakanlığı ve Kolluk Birimlerine Yönelik Tavsiyeler
- 5.5. Türkiye Barolar Birliği ve Barolara Yönelik Tavsiyeler
- 5.6. Mesleki Güvenlik, Şiddetin Önlenmesi ve Toplumsal Barış
- 5.7. Sosyal Güvenlik, Psikolojik Sağlık ve Psikososyal Destek

6. SONUÇ

EKLER

- Ek-1. Grafiklerle Anketin Öne Çıkan Sonuçları
Ek-2. Yirmi Sorunun Tamamına İlişkin Grafikler

ÖZET

Bu rapor, CMK görevlendirmelerinde görev alan avukatların çalışma koşullarını ve mesleki algılarını ortaya koymak üzere incelenen 533 anket formunun sonuçlarını içermektedir. Anket, mesleki güvenlikten kolluk ve yargı uygulamalarına; ücret, ödeme ve giderlerden sosyal güvenlik, geçim kaygısı ve ruh sağlığına kadar 20 başlığı kapsamaktadır.

Sonuçlar özellikle ekonomik sürdürülebilirlik ve etkin savunma bakımından güçlü bir sorun tablosu ortaya koymaktadır. Geçerli cevaplar içinde avukatların %96.8'i aldığı ücretin yaptığı işin karşılığı olmadığını, %84.2'i görev ödemelerini yavaş aldığını, %87.3'i geçim kaygısı duyduğunu ve %90.0'i mesleğin ruh sağlığı üzerinde olumsuz etkisi bulunduğunu belirtmiştir.

Etkin savunmaya ilişkin göstergeler de dikkat çekicidir: katılımcıların %71.2'i kolluk tavırlarının etkin müdafiliğin önüne geçtiğini, %71.3'i CMK kovuşturmasında beyan ve savunmalarının dikkate alınmadığını düşünmektedir. CMK müdafiliği ile özel müdafilik arasındaki tavır farkını 'çok' hissedenlerin oranı %54.6'dır.

Bu veriler, CMK sisteminin yalnızca tarife ve ödeme sorunu olarak ele alınamayacağını; savunmanın bağımsızlığı, müdafinin görevini etkin biçimde yerine getirebilmesi, mesleki güvenlik ve avukatlığın ekonomik sürdürülebilirliği başlıklarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Temel yaklaşım: CMK müdafiliğinin güçlendirilmesi avukata tanınan bir ayrıcalık değil, yurttaşın adil yargılanma hakkının güçlendirilmesidir.

1.ARAŞTIRMANIN KAPSAMI VE YÖNTEM

Bu araştırma, Bursa Barosu bünyesinde CMK görevlendirmelerinde görev alan avukatların çalışma koşullarını, karşılaştıkları mesleki sorunları ve CMK sistemine ilişkin değerlendirmelerini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın saha uygulaması öncesinde, Bursa Barosu Yönetim Kurulu üyeleri ile Genç Yönetim Kurulu temsilcilerinin meslektaşların görüş ve taleplerini dinlemek amacıyla adliyelerde stant kuracağı, Bursa Barosunun Instagram hesabı üzerinden yayımlanan bir görselle duyurulmuştur. Söz konusu sosyal medya duyurusuna aşağıda yer verilmiştir:

Görsel 1: Sosyal medya üzerinden yayımlanan stant duyurusu

Anket çalışması, basılı anket formları aracılığıyla ve yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda 6-10 Nisan 2026 tarihleri arasında beş gün boyunca Uluyol Adliyesi ile Bursa Bölge Adliye Mahkemesinde stantlar kurulmuştur. Her bir stantta bir Bursa Barosu Yönetim Kurulu üyesi ile bir Genç Yönetim Kurulu temsilcisi görev almış; anket formları avukatlara doğrudan ulaştırılarak gönüllülük esasına göre doldurulmuştur. Çalışmanın görünürlüğünü artırmak ve meslektaşların konuya ilgisini çekmek amacıyla stantlarda araştırmanın konusuna ilişkin afişler sergilenmiştir. İlgili afişlere aşağıda yer verilmiştir:

Görsel 2: Standlarda asılan afişler

Çalışma, merkez adliyelerinin yanı sıra ilçe adliyelerinde görev yapan avukatların deneyim ve görüşlerine de ulaşabilmek amacıyla 28 Nisan 2026 tarihinde İnegöl ve Gemlik adliyelerinde kurulan stantlarla sürdürülmüştür. Böylece araştırmanın saha uygulaması iki merkez ve iki ilçe adliyesini kapsayacak şekilde gerçekleştirilmiştir.

Araştırma kapsamında toplam 533 anket formu incelemeye alınmıştır. Çalışma, gönüllü katılıma dayalı betimsel bir anket araştırmasıdır. Katılımcıların rastgele örnekleme yöntemiyle belirlenmemiş olması nedeniyle sonuçlar, Bursa Barosuna kayıtlı bütün avukatlar bakımından istatistiksel temsil iddiası taşımamakta; ankete katılan avukatların deneyimlerini ve mesleki algılarını yansıtmaktadır. Bununla birlikte ulaşılan katılımcı sayısı ve çalışmanın merkez ile ilçe adliyelerinde gerçekleştirilmiş olması, CMK sisteminde karşılaşılan sorunların yaygınlığı ve yoğunluğu hakkında önemli veriler sunmaktadır.

Her anket formundaki işaretlemeler sayısallaştırılmıştır. Yüzdelere, ilgili soruya geçerli ve tek bir cevap veren katılımcılar üzerinden hesaplanmıştır. Boş bırakılan, birden fazla seçeneğin işaretlendiği veya güvenilir biçimde sınıflandırılmayan cevaplar

“cevapsız/sınıflandırılmayan” olarak ayrılmış ve ilgili sorunun yüzdelik hesabına dahil edilmemiştir.

2. ANKETTEN ÇIKAN 10 TEMEL SONUÇ

- Mesleki güvenlik:** Avukatların %87.0'i mesleğini icra ederken saldırıya uğrama kaygısı duyduğunu belirtmiştir.
- Kolluk ve etkin müdafilik:** Kolluk tavırlarının etkin müdafiliğin önüne geçtiğini söyleyenlerin oranı %71.2'dir.
- CMK-özel müdafilik farkı:** CMK görevlendirmesi ile özel müdafilik arasında tavır farkını 'çok' hissedenlerin oranı %54.6'dir.
- Savunmanın dikkate alınması:** Beyan ve savunmalarının dikkate alınmadığını düşünenlerin oranı %71.3'dir.
- Duruşma zamanı:** Duruşmasına vaktinde giremediğini belirtenlerin oranı %95.8'dir.
- CMK ücreti:** Aldığı ücretin yaptığı işin karşılığı olmadığını düşünenlerin oranı %96.8'dir.
- Sistemin mevcut hali:** CMK görevlendirmelerinin mevcut haliyle kamuya yarar sağlamadığını düşünenlerin oranı %73.3'dir.
- Ödeme süresi:** Görev ödemelerini 'yavaş' aldığını belirtenlerin oranı %84.2'dir.
- Ekonomik kaygı:** Geçim kaygısı duyduğunu belirtenlerin oranı %87.3'dir.
- Ruh sağlığı:** Mesleğin ruhsağılığı üzerinde olumsuz etkisi olduğunu düşünenlerin oranı %90.0'dir.

3. SORULAR BAZINDA SONUÇLAR

No	Soru	1. seçenek	2. seçenek	3. seçenek	Cevapsız
1	Mesleğinizi icra ederken saldırıya uğrayacağınıza dair kaygı duyuyor musunuz?	Evet: 455 (%87.0)	Hayır: 68 (%13.0)	-	10
2	CMK sizin için angarya mı?	Evet: 360 (%69.8)	Hayır: 156 (%30.2)	-	17
3	CMK soruşturma görevlendirmelerinde kolluğun tavırları etkin müdafilik yapmanızın önüne geçiyor mu?	Evet: 363 (%71.2)	Hayır: 147 (%28.8)	-	23
4	CMK görevlendirmeleri ve özel müdafilik arasında tavır farkı ne kadar hissediyorsunuz?	Az: 43 (%8.5)	Orta: 187 (%36.9)	Çok: 277 (%54.6)	26

5	CMK görevlendirmelerinde ifade veya duruşma öncesinde taraf ile sağlıklı görüşme yapabiliyor musunuz?	Evet: 209 (%40.7)	Hayır: 305 (%59.3)	-	19
6	CMK kovuşturma görevinize devam ederken yerinize başkaca biri atandı mı?	Evet: 206 (%41.7)	Hayır: 288 (%58.3)	-	39
7	CMK kovuşturmasında beyan ve savunmalarınızın dikkate alındığını düşünüyor musunuz?	Evet: 147 (%28.7)	Hayır: 365 (%71.3)	-	21
8	CMK kovuşturmalarında adınıza vekalet ücretine hükmediliyor mu?	Evet: 108 (%21.4)	Hayır: 397 (%78.6)	-	28
9	Duruşmalarınıza vaktinde girebiliyor musunuz?	Evet: 22 (%4.2)	Hayır: 500 (%95.8)	-	11
10	İbraz ettiğiniz yol giderlerinizi tahsil edebiliyor musunuz?	Evet: 145 (%29.1)	Hayır: 353 (%70.9)	-	35
11	Aldığınız ücretin yaptığınız işin karşılığı olduğunu düşünüyor musunuz?	Evet: 17 (%3.2)	Hayır: 507 (%96.8)	-	9
12	Sizce her ceza yargılamasında zorunlu müdafî atanmalı mıdır?	Evet: 386 (%73.8)	Hayır: 137 (%26.2)	-	10
13	CMK görevlendirmeleri bu haliyle kamuya yarar sağlıyor mu?	Evet: 136 (%26.7)	Hayır: 373 (%73.3)	-	24
14	Görev ödemelerinizi ne hızda alıyorsunuz?	Yavaş: 425 (%84.2)	Orta: 74 (%14.7)	Hızlı: 6 (%1.2)	28
15	CMK görevlendirmelerinde vergi alınmasını doğru buluyor musunuz?	Evet: 11 (%2.1)	Hayır: 507 (%97.9)	-	15
16	Yargıda içtihat birliği olduğuna inanıyor musunuz?	Evet: 26 (%5.0)	Hayır: 491 (%95.0)	-	16
17	Hakim ve savcıların mesleki yeterliliği	Evet: 51 (%9.9)	Hayır: 463 (%90.1)	-	19

	olduğuna inanıyor musunuz?				
18	Geçim kaygısı duyuyor musunuz?	Evet: 455 (%87.3)	Hayır: 66 (%12.7)	-	12
19	Sigorta primlerinizi düzenli yatırabiliyor musunuz?	Evet: 142 (%28.0)	Hayır: 366 (%72.0)	-	25
20	Mesleğinizin ruh sağlığınıza olumsuz etkisi olduğuna inanıyor musunuz?	Evet: 448 (%90.0)	Hayır: 50 (%10.0)	-	35

4. TEMATİK DEĞERLENDİRME

4.1. Mesleki güvenlik

Saldırı kaygısının %87.0 düzeyinde olması, avukat güvenliğinin münferit vakalarla sınırlı görülmemesi gerektiğini göstermektedir. Savunmanın bağımsızlığı, avukatın görevini korku ve baskı altında kalmadan yerine getirebilmesini de gerektirir.

4.2. Etkin savunma ve kolluk uygulamaları

Kolluk tavırlarının etkin müdafiliği engellediğini düşünenlerin %71.2, CMK-özel müdafilik arasındaki tavır farkını 'çok' hissedenlerin %54.6 olması; müdafiin görevlendirilme biçimine göre farklı muamele gördüğü algısının güçlü olduğuna işaret etmektedir.

4.3. Savunmanın yargılamadaki fiili etkisi

Katılımcıların %71.3'inin beyan ve savunmalarının dikkate alınmadığını düşünmesi, şekli müdafilik ile etkin müdafilik arasındaki farkı görünür kılmaktadır. CMK görevlendirmesi, yalnızca dosyada bir müdafi bulunmasıyla değil, savunmanın gerçek ve etkili katılımıyla anlam kazanır.

4.4. Ücret, ödeme ve giderler

Ücretin emeğin karşılığı olmadığını düşünenlerin %96.8, ödemelerini yavaş alanların %84.2 olması ekonomik sorunun iki temel boyutunu ortaya koymaktadır. Ayrıca CMK görevlendirmelerinde vergi alınmasını doğru bulmayanların oranı %97.9'dir.

4.5. Yargıya ilişkin mesleki algı

Yargıda içtihat birliği olduğuna inanmayanların oranı %95.0; hakim ve savcılarının mesleki yeterliliğine inanmayanların oranı %90.1'dir. Bu sonuçlar, hukuki öngörülebilirlik ve yargı aktörleri arasındaki mesleki güven bakımından ayrıca ele alınmalıdır.

4.6. Ekonomik ve psikolojik sürdürülebilirlik

Geçim kaygısı duyanların %87.3, sigorta primlerini düzenli yatıramayanların %72.0 ve mesleğin ruh sağlığına olumsuz etkisi olduğunu düşünenlerin %90.0 olması, ekonomik sorunların sosyalgüvenlikvemeslekiiyilikhaliyledoğrudanbağlantılıolduğunugöstermektedir.

5. ANKET SONUÇLARI DOĞRULTUSUNDA TAVSİYELER VE SOMUT TALEPLER

Anket sonuçları, CMK sisteminde yaşanan sorunların yalnızca ücret tarifesinin yetersizliğiyle sınırlı olmadığını; ödeme süreçleri, vergisel yükler, zorunlu giderler, müdafinin görevlendirmedeki devamlılığı, kolluk ve yargı mercilerinin yaklaşımı, mesleki güvenlik, sosyal güvenlik ve ruh sağlığı gibi birbiriyle bağlantılı alanlara yayıldığını göstermektedir. Bu nedenle sorunların çözümü, tek bir kurumun alacağı önlemlerle değil; Türkiye Büyük Millet Meclisi, Adalet Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Hakimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi, İçişleri Bakanlığı, kolluk birimleri, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye Barolar Birliği ve baroların eşgüdüm içinde hareket etmesiyle mümkün olacaktır.

5.1. Türkiye Büyük Millet Meclisine Yönelik Tavsiyeler

1. CMK ücret tarifesinin belirlenmesinde esas alınacak bağlayıcı ölçütler kanunda açıkça düzenlenmelidir.

5320 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca CMK kapsamında görevlendirilen müdafii ve vekillere ödenecek ücret tarifesi Adalet Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından birlikte hazırlanmaktadır. Bununla birlikte tarifenin belirlenmesinde dikkate alınacak ekonomik ve mesleki ölçütler kanunda yeterince açık ve bağlayıcı biçimde düzenlenmemiştir.

TBMM tarafından 5320 sayılı Kanun'da değişiklik yapılarak tarifenin belirlenmesinde; Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi, görevin niteliği, dosyanın kapsamı, görev için harcanan süre, duruşma sayısı, yıllık enflasyon ve yeniden değerlendirme oranı gibi objektif ölçütlerin esas alınması zorunlu hale getirilmelidir. Tarifenin ekonomik koşullar karşısında önemli ölçüde değer kaybetmesi halinde yıl içinde ara güncelleme yapılmasına imkan sağlayan bir düzenleme de getirilmelidir..

2. CMK ücretlerinin vergisel yükünü azaltacak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

Ankete katılan avukatların %97,9'u CMK görevlendirmeleri nedeniyle yapılan ödemelerden vergi alınmasını doğru bulmadığını ifade etmiştir. CMK müdafiliği, tarafların serbest iradesiyle kurulan ve ücretin serbestçe belirlendiği bir vekalet ilişkisinden değil; adil yargılanma ve savunma haklarının gerçekleştirilmesine yönelik kamusal bir görevlendirmeden kaynaklanmaktadır. Buna rağmen vergi ve diğer kesintiler, zaten yetersiz bulunan ücretin avukatın eline geçen kısmını daha da azaltmaktadır.

TBMM tarafından Gelir Vergisi Kanunu ve Katma Değer Vergisi Kanunu başta olmak üzere ilgili mevzuatta değişiklik yapılarak CMK görevlendirmelerinden doğan ücretler bakımından özel bir istisna veya indirimli vergilendirme sistemi oluşturulmalıdır. En azından tarifede belirlenen tutarın avukatın eline geçecek net ücret olarak kabul edilmesi ve vergisel yükün bu tutara ayrıca eklenmesi sağlanmalıdır.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, gerekli yasal düzenlemeye ilişkin teknik ve mali çalışmayı hazırlamalı; düzenleme yürürlüğe girinceye kadar CMK ücret tarifesinin belirlenmesinde vergi ve diğer kesintiler nedeniyle avukatın eline geçecek net tutarın korunmasını sağlayacak bir yöntem benimsenmelidir.

3. Zorunlu müdafiliğin kapsamının genişletilmesi değerlendirilmelidir.

Ankete katılan avukatların %73,8'i her ceza yargılamasında zorunlu müdafî görevlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Savunma hakkının etkili biçimde kullanılabilmesi, yalnızca kanunda sayılan sınırlı durumlarda değil, ceza tehdidi altında bulunan herkes bakımından önem taşımaktadır.

TBMM tarafından CMK'nin 150. maddesi yeniden değerlendirilerek zorunlu müdafiliğin kapsamı kademeli biçimde genişletilmelidir. Öncelikle hapis cezası tehdidi bulunan, özgürlüğü kısıtlayıcı tedbir uygulanması ihtimali taşıyan veya hukuki ve fiili karmaşıklığı nedeniyle kişinin savunmasını tek başına etkili biçimde yürütmesinin beklenemeyeceği ceza yargılamalarında müdafî yardımından yararlanma güvence altına alınmalıdır. Bununla birlikte kapsam genişletilirken görevlendirilecek avukat sayısı, ücret bütçesi, görevlendirme sistemi ve mesleki eğitim altyapısı birlikte planlanmalıdır.

5.2. Adalet Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığına Yönelik Tavsiyeler

4. Yıllık CMK ücret tarifesi, avukatın emeğinin gerçek karşılığını sağlayacak düzeyde belirlenmelidir.

Ankete katılan avukatların %96,8'i CMK kapsamında aldığı ücretin yaptığı işin karşılığı olmadığını, %69,8'i ise CMK görevlendirmelerini angarya olarak gördüğünü belirtmiştir. Bu sonuçlar, mevcut ücret tarifesinin görevin gerektirdiği emek, zaman, masraf ve mesleki sorumlulukla bağdaşmadığını göstermektedir.

CMK ücret tarifesini birlikte hazırlayan Adalet Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı, tarifeyi yalnızca bütçe imkanları üzerinden değil; savunma hakkının etkili biçimde kullanılabilmesi, avukatın mesleki bağımsızlığı ve görevlendirme sisteminin sürdürülebilirliği açısından değerlendirmelidir. Ücretler; görevin niteliği, dosyanın kapsamı, soruşturma veya kovuşturma sürecinin uzunluğu, duruşma sayısı, görev için harcanan zaman, ulaşım giderleri ve güncel ekonomik koşullar dikkate alınarak belirlenmelidir.

Tarife hazırlık sürecine Türkiye Barolar Birliği ile baroların etkili katılımı sağlanmalı; ücretlerin belirlenmesinde kullanılan ekonomik veriler ve hesaplama yöntemi kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Türkiye Barolar Birliğinin görüşü yalnızca şeklen alınmamalı; sunulan önerilerin kabul edilmemesi halinde bunun gerekçesi açıklanmalıdır.

5. CMK ödemeleri kesin ve kısa bir ödeme takvimine bağlanmalıdır.

Katılımcıların %84,2'si CMK görev ücretlerini yavaş aldığını, yalnızca %1,2'si ödemelerin hızlı yapıldığını belirtmiştir. Avukatın tamamladığı bir görev karşılığındaki ücretini ne zaman alacağını öngörememesi, ekonomik bağımsızlığını ve mesleki faaliyetinin sürdürülebilirliğini doğrudan etkilemektedir.

Adalet Bakanlığı ile Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından ödeme süreci birlikte gözden geçirilmeli; görevin tamamlanması ve gerekli belgelerin sisteme yüklenmesinden itibaren ödemenin yapılacağı azami süre açıkça belirlenmelidir. Belgelerde eksiklik bulunması halinde avukata gecikmeksizin ve tek seferde bildirim yapılmalı; eksiklik tamamlandıktan sonra ödeme süreci yeniden belirsiz hale gelmemelidir.

Ödeme sürecinin bütün aşamalarının avukat tarafından elektronik ortamda takip edilebileceği merkezi bir sistem kurulmalıdır. Belirlenen süre içinde yapılmayan ödemeler bakımından ayrıca başvuruya gerek olmaksızın gecikme farkı veya yasal faiz uygulanması değerlendirilmelidir.

6. Yol ve diğer zorunlu giderlerin karşılanmasında ülke çapında yeknesak bir uygulama oluşturulmalıdır.

Ankete katılanların %70,9'u ibraz ettiği yol giderlerini tahsil edemediğini bildirmiştir. CMK görevinin yerine getirilmesi için zorunlu olarak yapılan ulaşım ve benzeri harcamaların avukat üzerinde bırakılması, ücretin bir kısmının görev giderlerine harcanmasına ve görevlendirmenin avukat bakımından ekonomik kayba dönüşmesine yol açmaktadır.

Adalet Bakanlığı tarafından yol ve zorunlu giderlerin kapsamı, sunulacak belgeler ve ödeme yöntemi açık biçimde düzenlenmelidir. Aynı nitelikteki giderlerin farklı adliyelerde farklı değerlendirilmesini önlemek amacıyla bütün başsavcılıklara uygulanabilir ve bağlayıcı bir düzenleme gönderilmelidir.

Gider talepleri elektronik ortamda alınmalı; reddedilen taleplerin hukuki ve fiili gerekçesi avukata yazılı olarak bildirilmelidir. Toplu taşıma imkanının bulunmadığı veya ulaşım belgesinin temin edilemediği haller bakımından kilometre ve mesafe esaslı standart bir ödeme sistemi oluşturulması da değerlendirilmelidir.

5.3. Hakimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi ve Yargı Mercilerine Yönelik Tavsiyeler

7. Savunmanın yargılamaya gerçek ve etkili katılımı güvence altına alınmalıdır.

Katılımcıların %71,3'ü CMK kovuşturmasında beyan ve savunmalarının dikkate alınmadığını düşünmektedir. Ayrıca %78,6'sı CMK kovuşturmalarında adlarına vekalet ücretine hükmedilmediğini belirtmiştir. Bu sonuçlar, CMK müdafiliğinin bazı uygulamalarda yalnızca şekli bir zorunluluk olarak görüldüğüne ve müdafinin yargılamadaki işlevinin yeterince önemsenmediğine ilişkin güçlü bir mesleki algı bulunduğunu göstermektedir.

CMK görevlendirmesiyle çalışan müdafii ile özel müdafii arasında yargılama sürecindeki muamele, söz hakkı, dosyaya erişim ve mesleki iletişim bakımından herhangi bir ayırım yapılmamalıdır. Müdafinin beyan, itiraz ve taleplerinin yalnızca usulen dinlenmesiyle yetinilmemeli; bunların kararlarda somut ve gerekçeli biçimde değerlendirilmesi sağlanmalıdır.

Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından savunma makamının yargılamaya etkili katılımına ilişkin uygulamalar izlenmeli; Türkiye Adalet Akademisinin hakim ve savcılara yönelik eğitimlerinde savunmanın bağımsızlığı, silahların eşitliği, çelişmeli yargılama ve müdafinin etkili katılımı konularına daha geniş yer verilmelidir.

CMK kapsamında görevlendirilen müdafii lehine vekalet ücretine hükmedilmesine ilişkin farklı yargısal uygulamalar ayrıca incelenmeli; bu alanda ortaya çıkan tereddüt ve farklılıkların giderilmesi için ilgili yüksek yargı mercileri, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Barolar Birliği tarafından ortak çalışma yürütülmelidir.

8. Duruşma saatleri gerçekçi ve öngörülebilir biçimde planlanmalıdır.

Ankete katılan avukatların %95,8'i duruşmalarına belirlenen saatte giremediğini ifade etmiştir. Bu derece yüksek bir oran, gecikmelerin münferit olmaktan çıktığını ve duruşma planlamasına ilişkin yapısal bir sorun bulunduğunu göstermektedir. Uzun ve belirsiz bekleme süreleri, avukatın diğer duruşmalarına ve mesleki işlerine yetişmesini engellemekte; karşılığı ödenmeyen ciddi bir zaman kaybı oluşturmaktadır.

Adalet Bakanlığı ve Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından mahkemelerin duruşma planlama uygulamaları gözden geçirilmeli; aynı saate birden fazla duruşma verilmesini ve dosya yoğunluğuyla bağdaşmayan aralıklarla duruşma planlanmasını önleyecek standartlar oluşturulmalıdır.

Duruşmalardaki gecikme süresinin avukatlar tarafından UYAP Avukat Portal üzerinden görülebilmesini ve gecikmelerin avukatlara elektronik ortamda bildirilmesini sağlayacak teknik bir altyapı kurulmalıdır. Uzun süreli gecikmeler düzenli olarak izlenmeli; yapısal gecikme bulunan mahkemeler bakımından iş yükü, hakim ve personel sayısı ile duruşma planlama sistemi birlikte değerlendirilmelidir.

9. Yargı uygulamalarındaki farklılıkların azaltılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

Katılımcıların %95'i yargıda içtihat birliği bulundmadığına, %90,1'i ise hakim ve savcılarının mesleki yeterliliğine inanmadığını ifade etmiştir. Bu veriler hakim ve savcılarının yeterliliği hakkında doğrudan ve nesnel bir tespit olarak değil, avukatların yargı sistemine ve uygulamaların öngörülebilirliğine ilişkin son derece güçlü bir güven sorunu yaşadığının göstergesi olarak değerlendirilmelidir.

Hakimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye Adalet Akademisi ve ilgili yüksek yargı mercileri tarafından özellikle ceza muhakemesinde farklı uygulamalara yol açan konular belirlenmeli; güncel içtihatların hakim, savcı ve avukatlara düzenli şekilde ulaştırılması sağlanmalıdır. Meslek içi eğitimler tek seferlik programlarla sınırlı tutulmamalı; uygulamadaki değişiklikleri takip edecek şekilde sürekli hale getirilmelidir.

Eğitim programlarında yalnızca mevzuat aktarımına değil; gerekçeli karar yazımı, savunmanın etkili katılımı, iletişim, insan hakları, ayrımcılık yasağı, kırılğan gruplara yaklaşım ve meslekler arası saygı konularına da yer verilmelidir.

5.4. İçişleri Bakanlığı ve Kolluk Birimlerine Yönelik Tavsiyeler

10. Müdafî ile şüpheli arasındaki görüşmenin gizliliği ve yeterli sürede yapılması fiilen sağlanmalıdır.

Ankete katılanların %59,3'ü ifade veya duruşma öncesinde tarafla sağlıklı görüşme yapamadığını, %71,2'si ise kolluğun tavırlarının etkin müdafilik yapmasının önüne geçtiğini belirtmiştir. Müdafî yardımından yararlanma hakkı, yalnızca bir avukatın görevlendirilmesiyle yerine getirilmiş sayılamaz. Müdafîin kişiyle gizli, müdahalesiz ve yeterli süreyle görüşemediği bir sistemde savunma hakkının etkili biçimde kullanıldığından söz edilemez.

İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı tarafından bütün kolluk birimlerinde müdafî görüşmesine uygun, görüşmenin içeriğinin duyulamayacağı ve gizliliğin korunacağı alanlar oluşturulmalıdır. Müdafî ile görüşme süresinin kolluk görevlilerinin takdirine bağlı olarak keyfi biçimde sınırlandırılmasını önleyecek uygulama standartları belirlenmelidir.

Kolluk personeline müdafîin hak ve yetkileri, savunmanın bağımsızlığı, görüşmenin gizliliği, ayrımcılık yasağı, iletişim ve meslek etiği konularında düzenli eğitim verilmelidir. Müdafîin görevini engelleyen veya CMK müdafîi ile özel müdafî arasında farklı muamelede bulunan görevliler hakkında etkili idari inceleme yapılmalı; ihlallerin tekrarlanmasını önleyecek tedbirler alınmalıdır.

5.5. Türkiye Barolar Birliği ve Barolara Yönelik Tavsiyeler

11. Staj ve CMK eğitimlerinin kapsamı genişletilmeli ve eğitimlerde süreklilik sağlanmalıdır.

Baroların staj eğitimleri ile CMK görevlendirme eğitimlerinde yalnızca ceza muhakemesi mevzuatının anlatılmasıyla yetinilmemelidir. Eğitim programlarına kollukta müdafilik, ifade alma sürecine etkili katılım, müdafî-şüpheli görüşmesinin gizliliği, dosyaya erişim, tutuklama ve adli kontrol tedbirlerine itiraz, kırılğan kişilerle iletişim, mesleki güvenlik ve kriz yönetimi başlıkları eklenmelidir.

Türkiye Barolar Birliği tarafından ülke çapında uygulanabilecek asgari bir CMK eğitim standardı hazırlanmalı; eğitimler belirli aralıklarla güncellenmeli ve yalnızca ilk görevlendirme öncesinde verilen tek seferlik programlarla sınırlı tutulmamalıdır. Mevzuat ve içtihat değişiklikleri, uygulamada karşılaşılan güncel sorunlar ve iyi uygulama örnekleri düzenli eğitimlerle avukatlara aktarılmalıdır.

Uygulamada karşılaşılan sorunların barolara kolaylıkla bildirilebileceği ve elde edilen verilerin Türkiye Barolar Birliği bünyesinde izlenebileceği ortak bir kayıt sistemi kurulmalıdır. Barolar, bu bildirimler doğrultusunda kolluk birimleri, başsavcılıklar ve mahkemelerle belirli aralıklarla toplantılar yapmalı; sorunların çözümü ve alınan önlemlerin takibi için kalıcı koordinasyon mekanizmaları oluşturmalıdır.

5.6. Mesleki Güvenlik, Şiddetin Önlenmesi ve Toplumsal Barış

12. Avukatların mesleki güvenliği, toplumsal şiddet ve güvensizlik ortamından bağımsız ele alınmamalıdır.

Ankete katılan avukatların %87'si mesleğini icra ederken saldırıya uğrama kaygısı duyduğunu belirtmiştir. Bu derece yüksek bir oran, avukatların güvenlik kaygısının münferit olaylarla veya yalnızca adliye ve kolluk birimlerindeki fiziki güvenlik eksiklikleriyle açıklanamayacağını göstermektedir. Avukatların kendilerini güvende hissetmemesi; toplumda şiddetin yaygınlaşması, nefret ve ötekileştirici söylemlerin artması, toplumsal kutuplaşmanın derinleşmesi ve uyuşmazlıkların barışçıl yöntemler yerine çatışmacı bir dil üzerinden yürütülmesiyle birlikte değerlendirilmelidir.

Avukatlık, insan ilişkilerinin ve toplumsal uyuşmazlıkların hemen her aşamasında yer alan bir meslektir. Avukatlar; ceza soruşturmalarından aile uyuşmazlıklarına, iş ilişkilerinden ekonomik anlaşmazlıklara, toplumsal olaylardan temel hak ve özgürlüklere ilişkin ihtilaflara kadar çatışmanın yoğunlaştığı alanlarda görev yapmaktadır. Bu nedenle toplumda yükselen şiddet, nefret ve ötekileştirici dilin etkileriyle doğrudan ve hızlı biçimde karşılaşmakta; tehdide, baskıya, ikincil travmaya ve mesleki tükenmişliğe açık hale gelmektedir. Avukata yönelen şiddet, yalnızca bir meslek mensubuna yönelik saldırı değil, savunma hakkına ve adalete erişime yönelik bir müdahale olarak değerlendirilmelidir.

Avukatların güvenliğini sağlamak için alınacak önlemler, yalnızca saldırı gerçekleştikten sonra yürütülecek ceza ve disiplin süreçleriyle sınırlı tutulmamalıdır. Öncelikle şiddeti üreten ve normalleştiren yapısal koşulların ortadan kaldırılmasına yönelik bütüncül kamu politikaları geliştirilmelidir. Kamu makamları ve kamu görevlileri; ayrıştırıcı, hedef gösterici, ötekileştirici ve şiddeti teşvik edebilecek söylemlerden kaçınmalı, bütün kurumsal faaliyetlerinde insan haklarına dayalı, barışçıl ve çatışmayı azaltan bir dil benimsemelidir. Toplumsal uyuşmazlıkların çözümünde diyalog, müzakere ve barışçıl yöntemler esas alınmalı; cezasızlık algısını güçlendiren uygulamalara karşı etkili soruşturma ve yaptırım mekanizmaları işletilmelidir.

Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Hakimler ve Savcılar Kurulu, Türkiye Barolar Birliği ve baroların katılımıyla avukata yönelik şiddetin önlenmesine ilişkin ulusal bir eylem planı hazırlanmalıdır. Bu kapsamda avukatlara yönelik tehdit, baskı ve saldırılara ilişkin düzenli veri toplanmalı; risk alanları belirlenmeli, önleyici tedbirler geliştirilmeli ve elde edilen sonuçlar kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Adliye ve kolluk birimlerinde hızlı müdahale protokolleri oluşturulmalı, barolara derhal bilgi verilmeli ve soruşturma süreçleri kurumsal olarak takip edilmelidir.

Avukatların güvenliği, şiddetsiz bir toplum ve toplumsal barış hedefinden ayrı düşünülemez. Kamu mekanizmalarının barışçıl, hak temelli ve kapsayıcı bir yaklaşım benimsemesi; şiddet, nefret ve ötekileştirici söylemlerle kararlı biçimde mücadele etmesi, hem avukatların mesleki güvenliğinin hem de toplumun adalete duyduğu güvenin sağlanmasının temel koşuludur.

5.7. Sosyal Güvenlik, Psikolojik Sağlamlık ve Psikososyal Destek

13. Ekonomik kırılganlık yaşayan avukatların sosyal güvenlik sistemine erişimini kolaylaştıracak düzenlemeler yapılmalıdır.

Ankete katılan avukatların %87,3'ü geçim kaygısı duyduğunu, %72'si ise sigorta primlerini düzenli yatıramadığını belirtmiştir. Bu sonuçlar, avukatların önemli bir bölümünün yalnızca güncel gelir kaygısı yaşamadığını, aynı zamanda sağlık hizmetlerine ve gelecekte emeklilik hakkına erişim bakımından da ciddi bir sosyal güvenlik riskiyle karşı karşıya olduğunu göstermektedir.

TBMM, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından özellikle mesleğin ilk yıllarındaki ve gelir düzeyi düşük avukatların sigorta primlerine yönelik kamu katkısı, prim indirimi veya gelire göre kademeli prim sistemi geliştirilmelidir. CMK görevlendirmelerinde düzenli olarak çalışan ancak geliri belirli bir seviyenin altında kalan avukatlar bakımından prim desteği sağlanması ayrıca değerlendirilmelidir.

Türkiye Barolar Birliği ve barolar, sigorta primlerini düzenli yatıramayan avukatların sayısı ve nedenleri hakkında periyodik veri toplamalı; bu veriler sosyal güvenlik politikalarının oluşturulmasında ilgili kamu kurumlarıyla paylaşılmalıdır.

14. Avukatların psikolojik sağlamlığını destekleyecek sürekli ve erişilebilir psikososyal destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Ankete katılan avukatların %90'ı mesleğin ruh sağlığını olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Bu oran; özellikle ceza yargılaması kapsamında şiddet, istismar, ağır travma, özgürlükten yoksun bırakma ve benzeri olaylarla düzenli olarak karşılaşan avukatların ikincil travma, tükenmişlik, yoğun stres ve duygusal yıpranma risklerine karşı desteklenmesi gerektiğini göstermektedir. Mesleki sorunların yalnızca bireysel dayanıklılıkla aşılması beklenmemeli; avukatların psikolojik sağlamlığını koruyacak kurumsal ve sürdürülebilir mekanizmalar oluşturulmalıdır.

Türkiye Barolar Birliği ve barolar bünyesinde avukatların ücretsiz, kolay erişilebilir ve gizlilik esasına dayalı psikolojik danışmanlık hizmetlerinden yararlanabileceği birimler kurulmalıdır. Psikolog ve psikiyatristlerden oluşan yönlendirme ağları oluşturulmalı; ihtiyaç halinde bireysel danışmanlık, grup çalışmaları, meslektaş dayanışması ve uzman eşliğinde süpervizyon imkanları sağlanmalıdır. Bu hizmetler yalnızca kriz ortaya çıktıktan sonra başvurulabilecek desteklerle sınırlı tutulmamalı; önleyici ve koruyucu çalışmalarla birlikte yürütülmelidir.

Psikososyal destek alanındaki çalışmalar tek seferlik eğitim ve seminerler biçiminde bırakılmamalıdır. Baroların yıllık eğitim programlarına ikincil travma, mesleki tükenmişlik, stresle baş etme, duygu düzenleme, psikolojik sağlamlık, mesleki sınırların korunması ve yardım arama mekanizmaları konularında süreklilik taşıyan etkinlikler eklenmelidir. Özellikle ağır ceza, çocuk, kadına yönelik şiddet, cinsel suçlar ve diğer travmatik dosyalarda görev alan avukatlara yönelik düzenli destek ve süpervizyon programları geliştirilmelidir.

Türkiye Barolar Birliği tarafından hazırlanacak asgari CMK eğitim standartları ile baroların staj ve CMK eğitim programları da bu doğrultuda güncellenmelidir. CMK eğitimlerine yalnızca ceza muhakemesi mevzuatı ve uygulaması değil; travmaya duyarlı görüşme yöntemleri, kırılgan kişilerle iletişim, ikincil travmanın erken belirtileri, mesleki tükenmişliğin önlenmesi, psikolojik öz bakım ve destek mekanizmalarına erişim konuları da eklenmelidir. Eğitimlerin belirli aralıklarla yenilenmesi ve uygulamalı çalışmalarla desteklenmesi sağlanmalıdır.

Bununla birlikte psikolojik sağlamlığa yönelik çalışmalar; CMK sistemindeki yetersiz ücret, geciken ödemeler, ağır iş yükü, uzun bekleme süreleri, güvensiz çalışma ortamı ve mesleki itibarsızlaştırma gibi yapısal sorunların yerine ikame edilmemelidir. Psikososyal destek hizmetleri, bu yapısal sorunların giderilmesine yönelik çalışmaların alternatifi değil, onları tamamlayan bir destek mekanizması olarak ele alınmalıdır.

6. SONUÇ

Anket sonuçları, CMK sisteminin bugünkü işleyişinin avukatlar bakımından ekonomik, mesleki ve kurumsal açıdan önemli sorunlar ürettiğini göstermektedir. Ücretin yetersizliği ve ödemelerin gecikmesi kadar; kollukla ilişkiler, savunmanın dikkate alınması, duruşma düzeni, mesleki güvenlik, sosyal güvenlik ve ruh sağlığı da sistemin ayrılmaz parçalarıdır.

Bu nedenle yapılacak reform, yalnızca CMK ücret tarifesinin artırılmasıyla sınırlı kalmamalıdır. Savunmanın bağımsızlığını ve etkinliğini merkeze alan; avukatın emeğini, zamanını ve mesleki sorumluluğunu koruyan bütüncül bir düzenlemeye ihtiyaç vardır.

Bursa Barosu 2024-2026 GençYönetimKuruluTemsilcileri

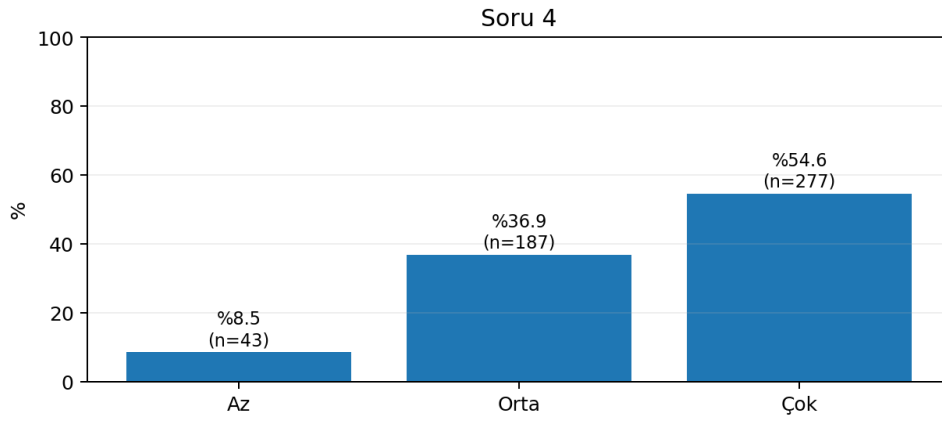
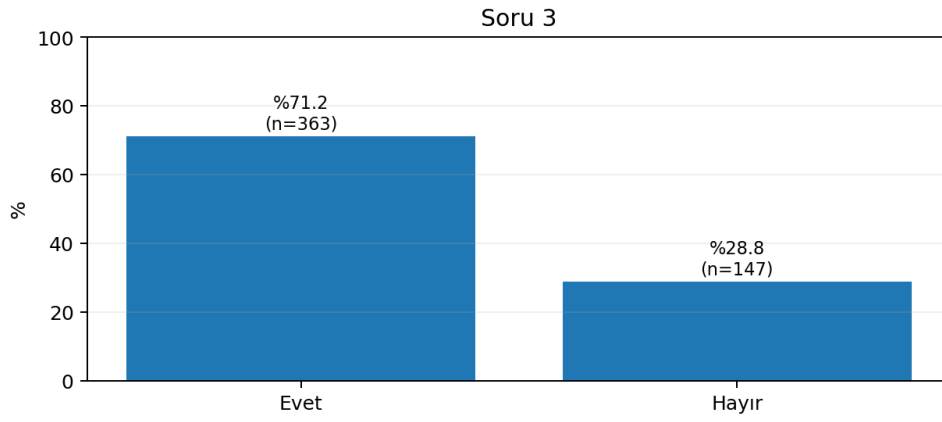
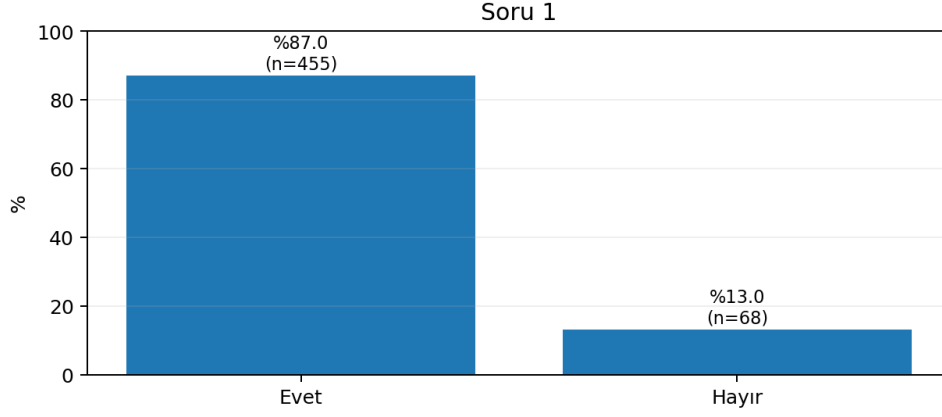
Ek-Grafikler

SAVUNMANINGÜÇLENDİRİLMESİ, ADALETİN GÜÇLENDİRİLMESİDİR.

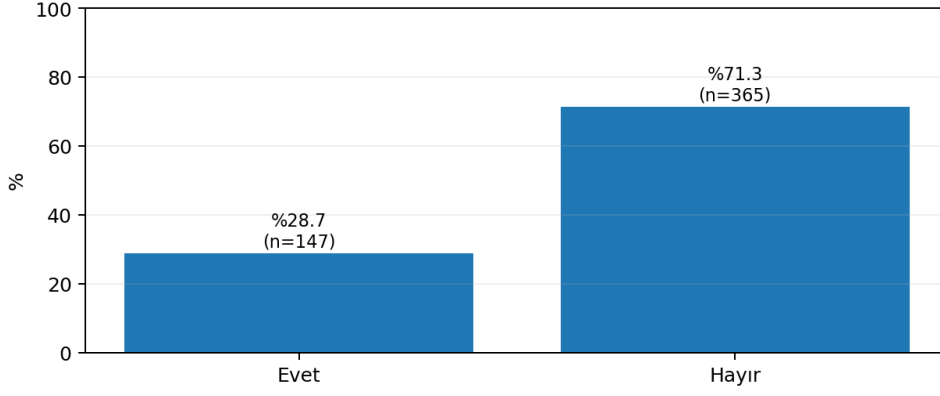

BURSA BAROSU

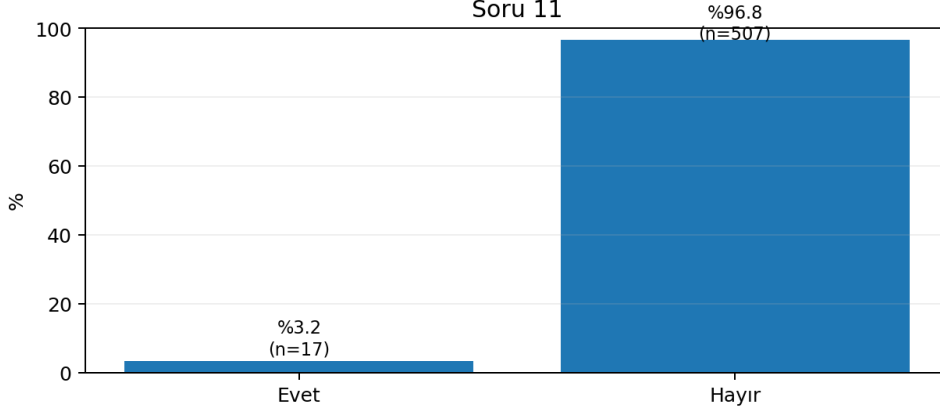
GRAFİKLERLE ANKETİN ÖNE ÇIKAN SONUÇLARI

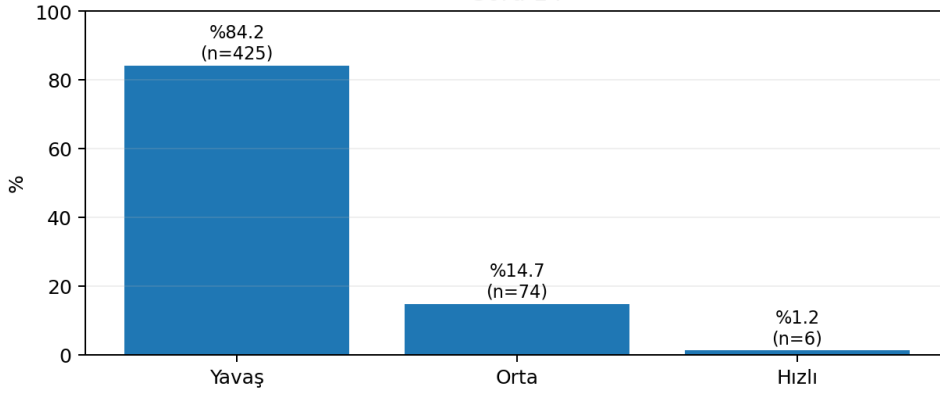
Soru 7

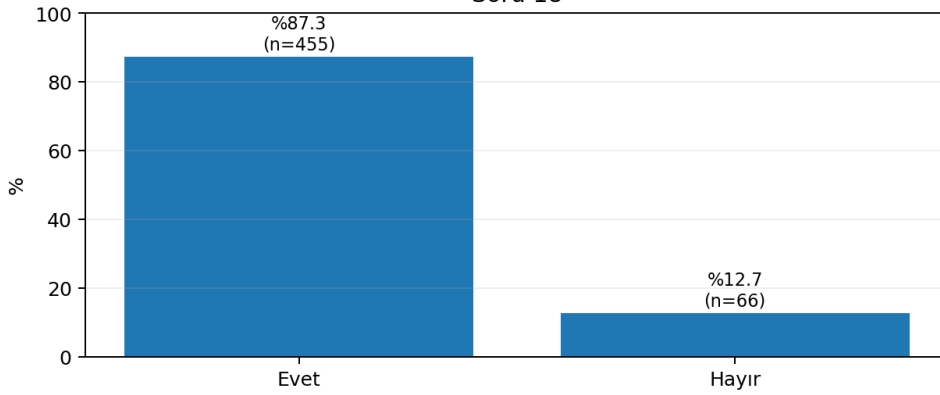
Soru 11

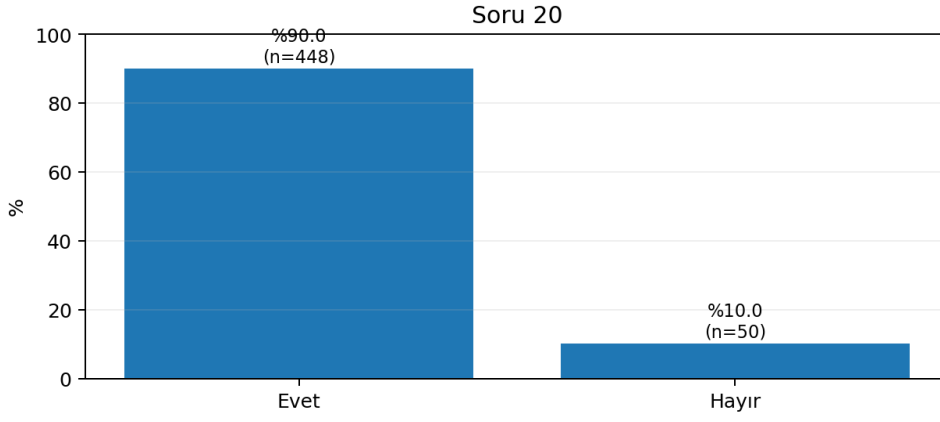

Soru 14

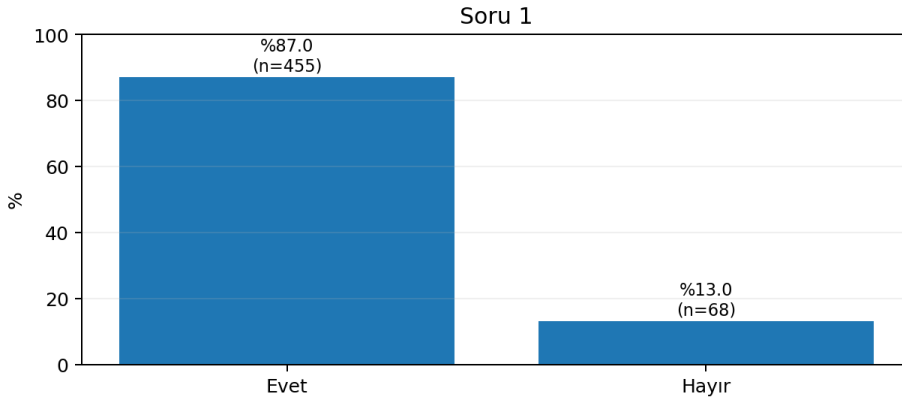
Soru 18

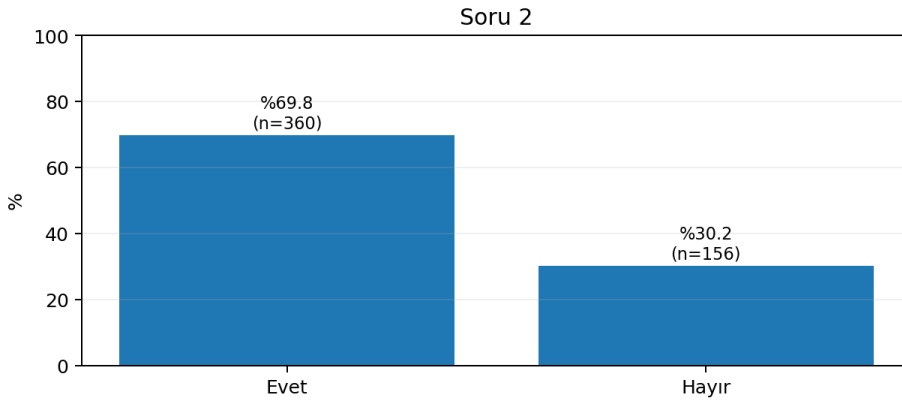

20 SORUNUN TAMAMI - GRAFİK EKİ

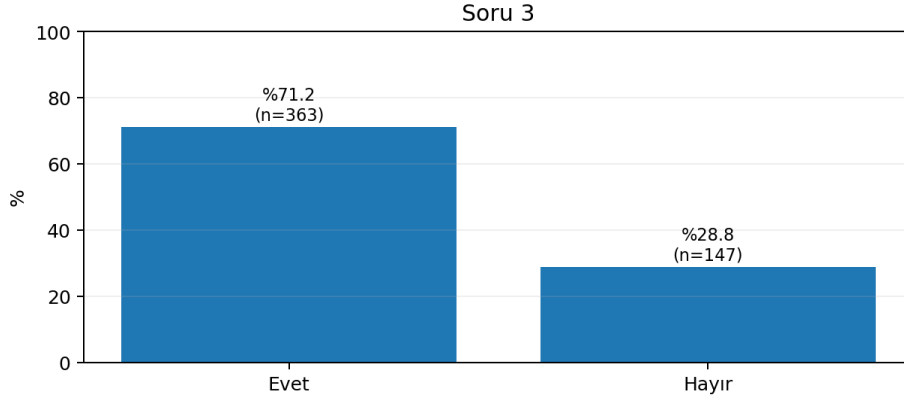
Soru 1

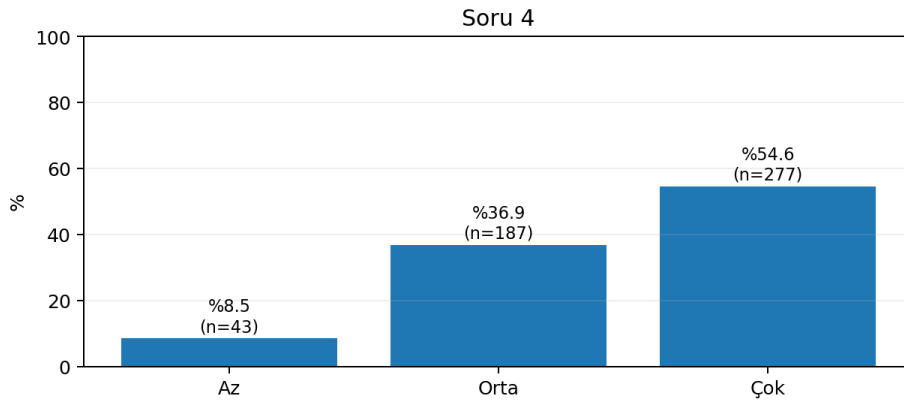
Soru 2

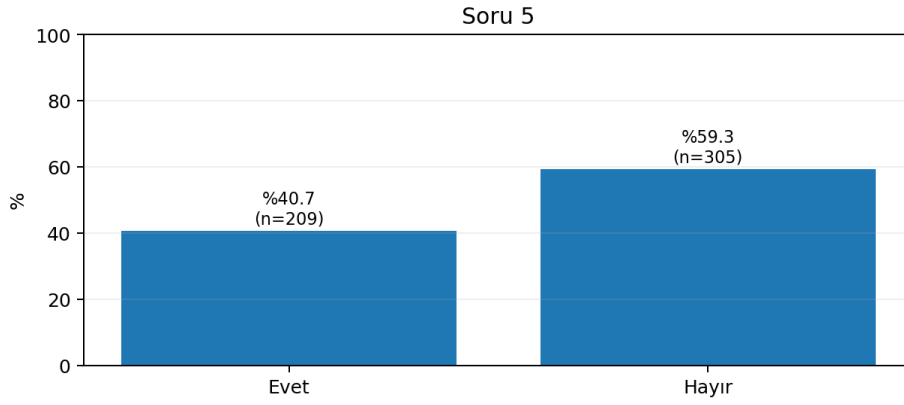
Soru 3

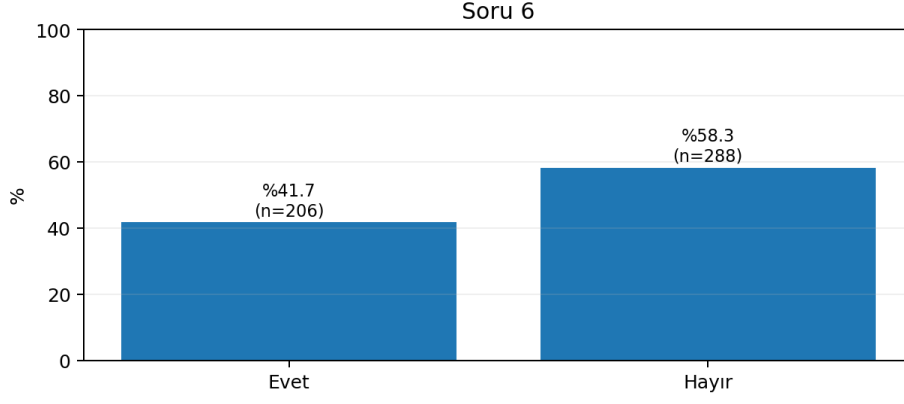
Soru 4

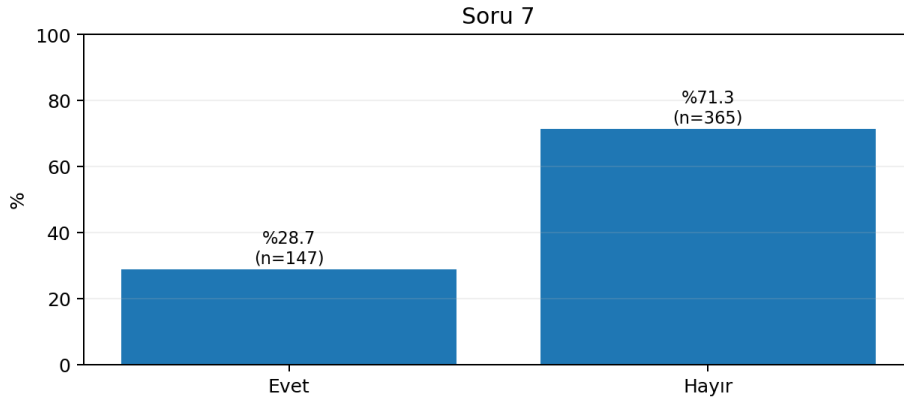
Soru 5

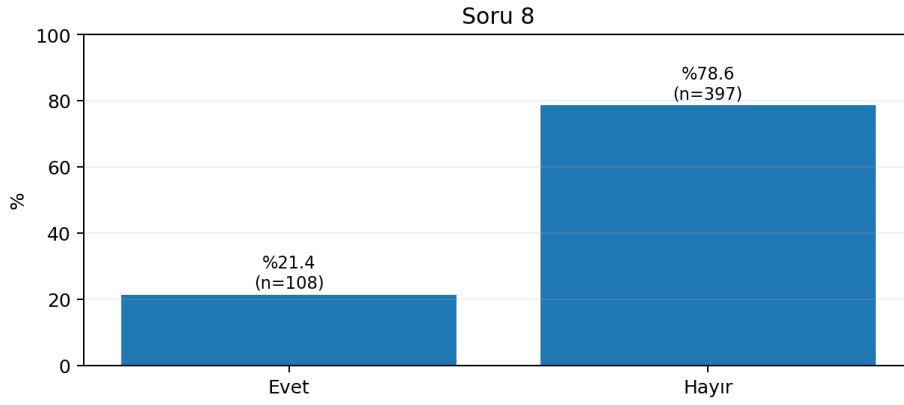
Soru 6

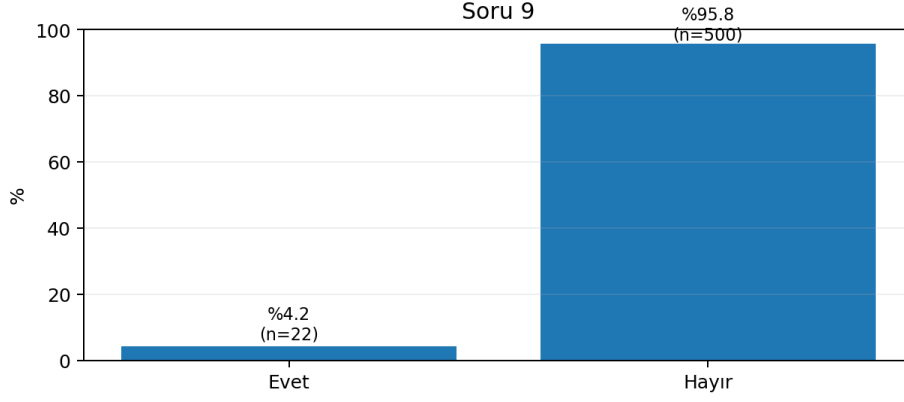
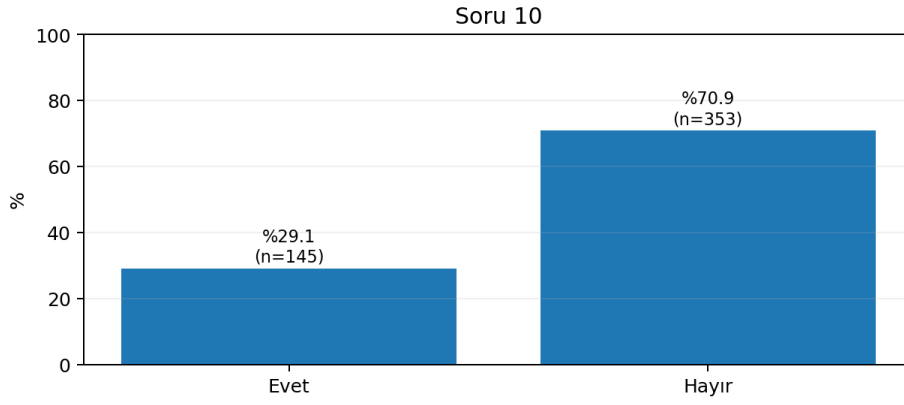
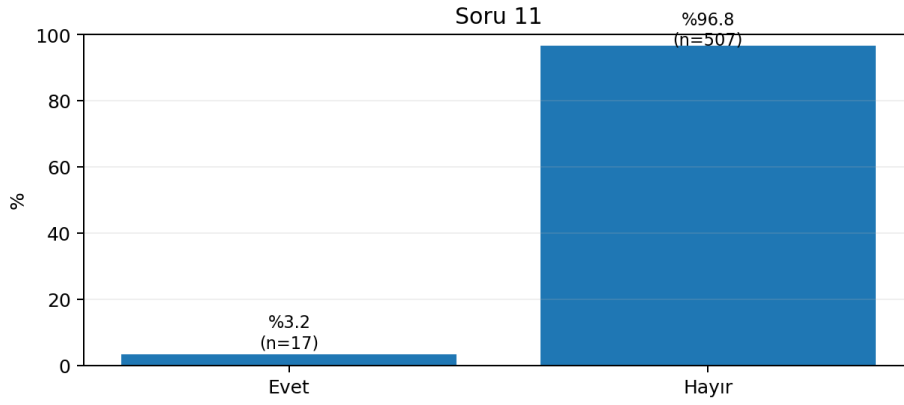

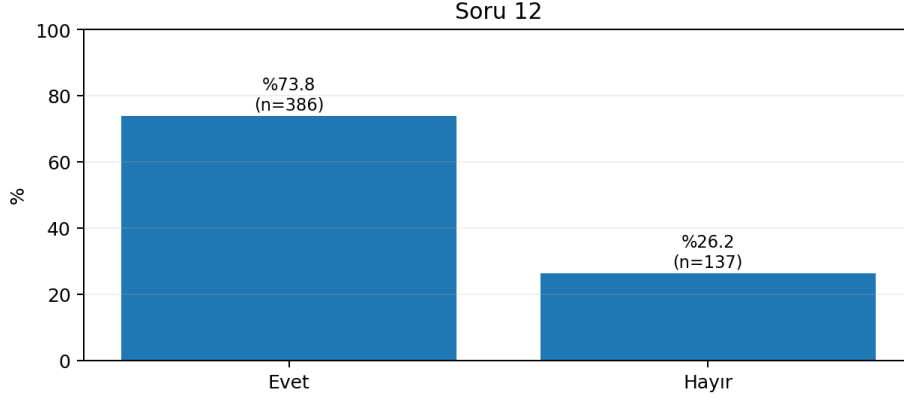
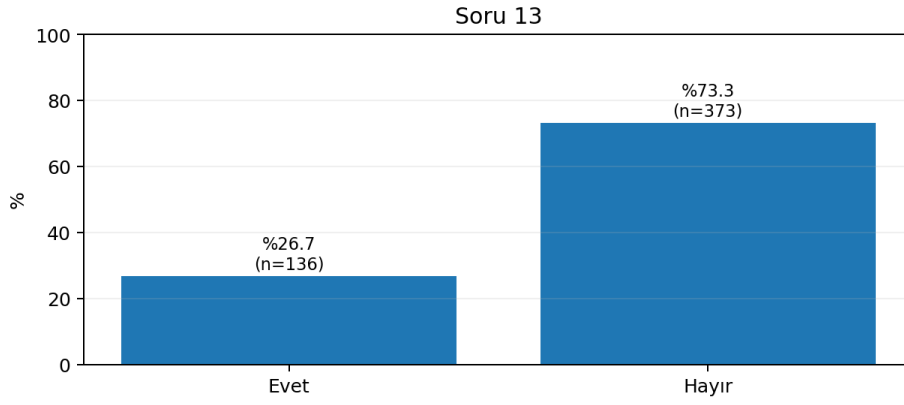
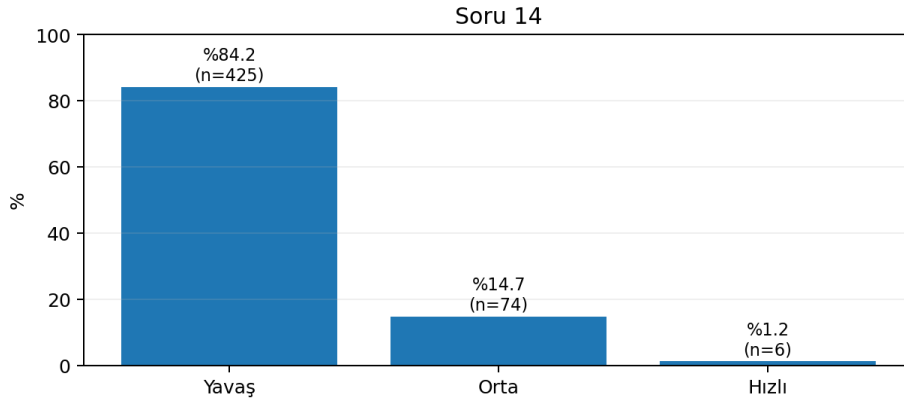
Soru 7

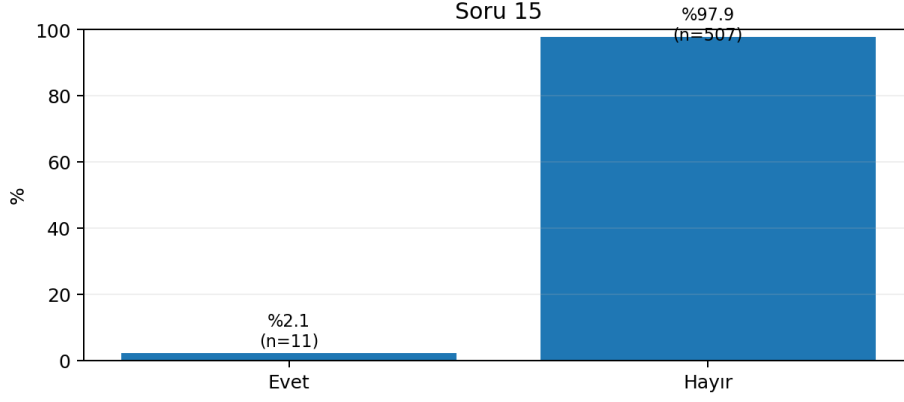
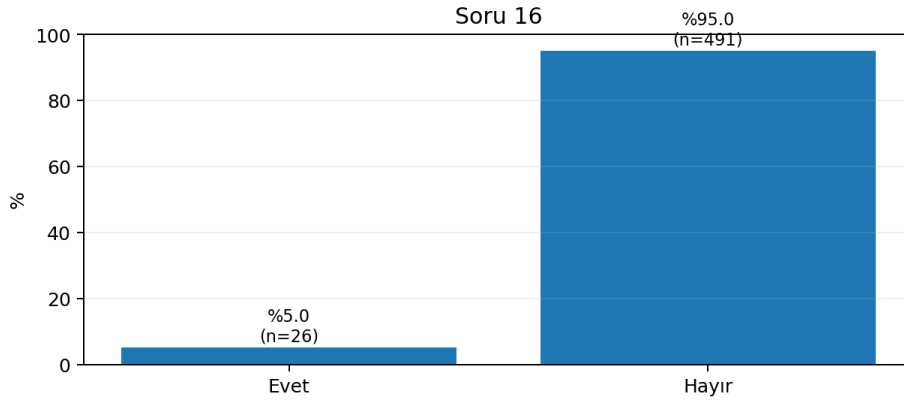
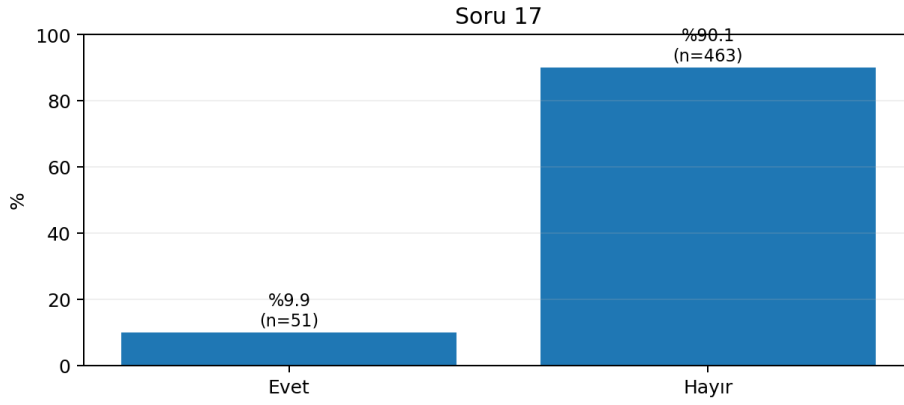

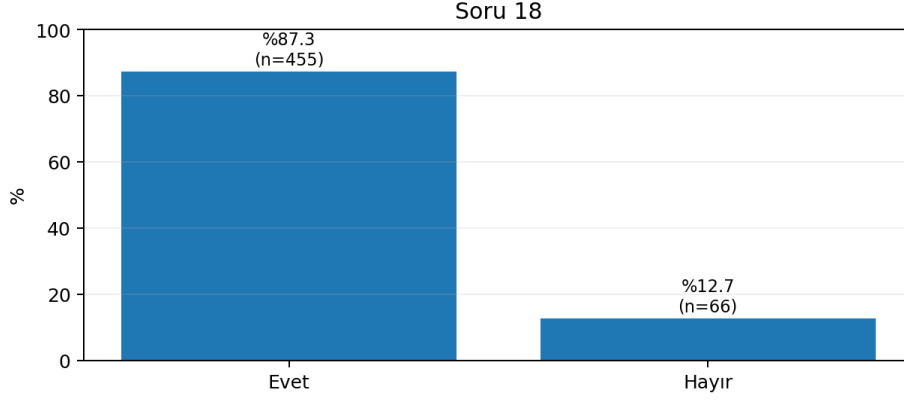
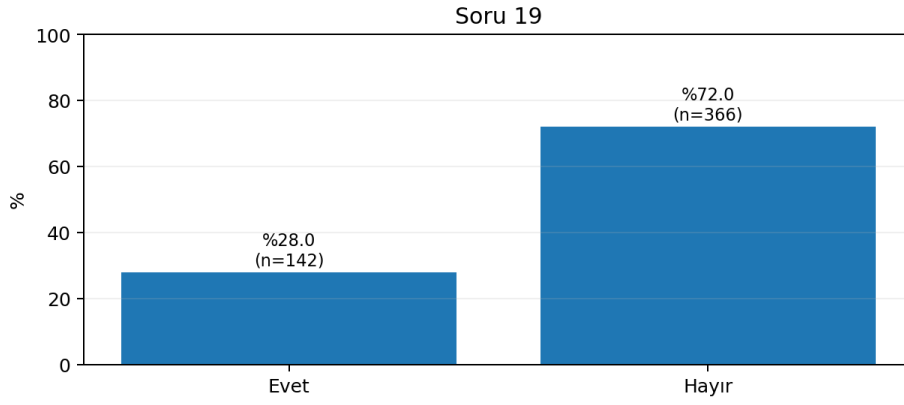
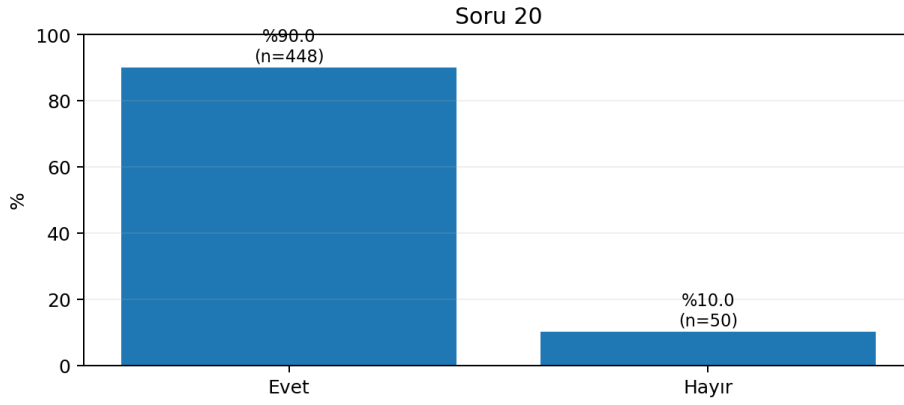
Soru 8

Soru 9**Soru 10****Soru 11**

Soru 12**Soru 13****Soru 14**

Soru 15**Soru 16****Soru 17**

Soru 18**Soru 19****Soru 20**

SAVUNMANIN GÜÇLENDİRİLMESİ, ADALETİN GÜÇLENDİRİLMESİDİR.

BURSA BAROSU